

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 214/04-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť V. Ž., bytom B., H. M., bytom B., a M. K., bytom B., zastúpených advokátkou Mgr. V. D., K., namietajúcich porušenie ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 3 a s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práv podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny postupom Nemocnice s poliklinikou v K., rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 9 C 16/03-64 zo 16. júla 2003 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co 289/03-92 z 24. marca 2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. Ž., H. M. a M. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 25. júna 2004 doručené podanie V. Ž., bytom B., H. M., bytom B., a M. K., bytom B. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátkou Mgr. V. D., K., ktoré bolo označené ako

„Ústavná sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 127 Ústavy SR“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sa týka namietaného porušenia základných práv sťažovateľiek podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 3 a s čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenia čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny (ďalej len „dohovor o biomedicíne“) postupom Nemocnice s poliklinikou v K. (ďalej len „nemocnica“), rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 16/03-64 zo 16. júla 2003 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 Co 289/03-92 z 24. marca 2004.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti okrem iného uviedli:

«Sťažovateľky v rade 1. až 3. sú rómske ženy, bývalé pacientky Nemocnice s poliklinikou v K. (ďalej len „vedľajší účastník“), ktoré boli v danej nemocnici hospitalizované na Gynekologicko-pôrodnickom oddelení a to v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom. V septembri 2002 konkrétne tiež dňa 03. septembra 2002, sa splnomocnená zástupkyňa sťažovateľiek pokúsila nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie vedenej o ich hospitalizácii a zdravotnom stave u vedľajšieho účastníka. Splnomocnená zástupkyňa disponovala plnomocenstvom, ktoré jej sťažovateľky za tým účelom udelili. Sťažovateľky o nahliadnutie do svojej zdravotnej dokumentácie usilovali preto, lebo chceli zistiť okolnosti zdravotných zákrokov, ktoré boli na nich počas hospitalizácie vykonávané a zistiť, či sa v dokumentácii nachádzajú listiny, ktoré by bolo možné použiť v občiansko-právnom konaní na náhradu škody ako dôkaz, a takéto dôkazy prípadne zaistiť pre následné súdne konanie.

... Zamestnanci vedľajšieho účastníka v rade 1 ale splnomocnenej zástupkyňi sťažovateľiek nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie sťažovateľiek neumožnili a neumožnili jej ani vyhotoviť spomínané fotokópie.

Splnomocnenej zástupkyňi sa nepodarilo získať prístup k dokumentáciám sťažovateľiek ani po diskusiách s vedením vedľajšieho účastníka a preto dňa 20. septembra 2002 zaslala sťažnosť Ministerstvu zdravotníctva SR a riaditeľovi vedľajšieho účastníka. Sťažnosť odôvodnila porušením ustanovenia § 16 ods. 6 zákona č. 277/1994 o zdravotnej

starostlivosti. Zároveň (...) požiadala legislatívny odbor Ministerstva zdravotníctva SR o výklad ustanovenia § 16 ods. 6 zákona č. 277/1994 Z. z. vo veci nahliadnutia do dokumentácie splnomocneným zástupcom. Splnomocnená zástupkyňa tiež upozornila na skutočnosť, že na internetových stránkach Ministerstva zdravotníctva SR sa nachádza inštrukcia pre osoby usilujúce o nahliadnutie do svojej zdravotnej dokumentácie, ktorá pripúšťa nahliadnutie splnomocnenca (viď príloha).

Riaditeľ vedľajšieho účastníka vo svojej odpovedi zo dňa 25. 10. 2002 odvolávajúc sa na výklad Ministerstva zdravotníctva konštatoval, že vedľajší účastník nepostupoval protiprávne, keď neumožnil splnomocnenej zástupkyňi nahliadnuť do zdravotných dokumentácií. Ministerstvo zdravotníctva SR v odpovedi zo dňa 27. 12. 2002 uviedol, že riaditeľ vedľajšieho účastníka riadne prešetril a svojím postupom neporušil zákon, preto Ministerstvo považuje sťažnosť za riadne vybavenú.

Listom zo dňa 11. októbra 2002 (zn. SSSZ/4196/2002/OL/MO) zaslalo Ministerstvo zdravotníctva SR splnomocnenej zástupkyňi sťažovateľiek stanovisko Ministerstva k problematike nahliadania do zdravotnej dokumentácie. V tejto odpovedi konštatovalo, že v zmysle výkladu ustanovenia § 16 ods. 6 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti Ministerstvom zdravotníctva SR splnomocnená osoba na základe plnomocenstva udeleného v zmysle § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je oprávnená nahliadať do zdravotnej dokumentácie splnomocniteľa. Táto možnosť je podľa Ministerstva vylúčená vzhľadom na taxatívny výklad § 16 ods. 6 citovaného zákona a tiež vzhľadom na to, že nazeranie do zdravotnej dokumentácie nezakladá žiadny právny vzťah, a teda nie je právnym úkonom.

Pretože sa sťažovateľkám a ich splnomocnenej zástupkyňi nepodarilo získať prístup do svojich zdravotných dokumentácií administratívnou cestou, obrátili sa so svojím nárokom na súd a dňa 13. januára 2003 podali návrh na začatie konania na Okresný súd v Spišskej Novej Vsi a domáhali sa splnenia povinnosti vyplývajúcej zo zákona. V návrhu na začatie konania sťažovateľky uviedli, že im (prostredníctvom splnomocnenej zástupkyne) nebolo umožnené nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie a robiť si z nej fotokópie, čím boli porušené ich práva. Ohľadom možnosti nechať sa na nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie zastúpiť splnomocnencom a vyhotovenie fotodokumentácie zdravotnej dokumentácie odkázali na čl. 2 ods. 3 Ústavy SR a poukázali na to, že udelenie

splnomocnenia na nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie ani vyhotovovanie jej fotodokumentácie nezakazuje žiaden právny predpis a preto toto právo je možné využívať bez akéhokolvek obmedzenia. Sťažovateľky už v tomto konaní upozornili, prečo potrebujú získať plný prístup do vlastnej zdravotnej dokumentácie a namietali, že postupom vedľajšieho účastníka došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“), ktorý zaručuje právo predniesť prípad pred súd a porušenie princípu rovnosti zbraní, pretože im je upierané právo na prístup k rovnakým informáciám ako má prípadná druhá strana sporu. Namietali tiež porušenie ich práva na súkromný a rodinný život v súvislosti s čl. 8 Dohovoru, ktorý zahŕňa i právo na prístup k informáciám vedených o jednotlivcovi iným subjektom.

O návrhu na začatie konania vo veci nahliadnutia do zdravotnej dokumentácie a možnosti vyhotoviť si z nej výpisy i fotodokumentáciu rozhodol Okresný súd v Spišskej Novej Vsi rozsudkom spis. zn. 9 C 16/03 zo dňa 16. júla 2003. Súd nárok sťažovateľiek na nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie zamietol ako predčasný. Súd však uznal právo splnomocnenej zástupkyne sťažovateľiek nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie na základe štandardného plnomocenstva. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že „pokiaľ osoba má právo dať sa zastúpiť pri právnych úkonoch, bolo by nespravodlivé toto právo nepriznať pri bežnom úkone, akým je nazretie do určitého dokumentu.“ V časti týkajúcej sa možnosti vyhotoviť si fotokópie listín zo zdravotnej dokumentácie súd žalobu zamietol. Ako je uvedené v rozsudku „opätovne poukazuje súd na citované ust. § 16 ods. 6 zák. č. 277/1994 Z. z., ako aj na charakter zdravotnej dokumentácie, ktorá je dokumentom týkajúcim sa osobných údajov pacientov a na skutočnosť, že ani súdom resp. iným orgánom a to pokiaľ sa týka trestného konania, nie je poskytovaná fotodokumentácia listín zo zdravotnej dokumentácie, ale len výpisy z nej. Vzhľadom na uvedené, z dôvodu zabránenia zneužitia údajov v zdravotnej dokumentácii súd návrh v tejto časti zamietol.“

Z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podali sťažovateľky dňa 05. 08. 2003 proti rozsudku Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi odvolanie a to aj proti výroku, ktorým súd zamietol žalobu v časti, ktorou sa domáhali vyhotovenia fotokópií listín zo zdravotnej fotodokumentácie. V odvolaní sťažovateľky okrem iného namietali, že neumožnením vyhotovenia si fotokópií listín zo zdravotnej dokumentácie dochádza k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie. Zároveň odkázali na princíp rovnosti zbraní obsiahnutý v čl. 6

ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého musí mať každá strana primeranú možnosť predniesť svoj prípad pred súd a predložiť dôkazy, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú oproti druhej strane sporu. Podľa sťažovateľiek súd prvého stupňa nedostatočne posúdil a rozobral problematiku súladu konania vedľajšieho účastníka s článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Proti rozsudku Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi podal dňa 13. 08. 2003 odvolanie aj vedľajší účastník ako žalovaný, ktorý zotrval na svojom stanovisku, že ani splnomocnený zástupca sťažovateľiek nie je oprávnený nahliadnuť do ich zdravotnej dokumentácie a navrhoval súdu žalobu zamietnuť v celom rozsahu.

O podaných odvolaniach rozhodol Krajský súd v Košiciach dňa 24. marca 2004 rozsudkom spisová značka 11 Co 289/03-92. Krajský súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorá bola napadnutá odvolaním sťažovateľiek. Podľa názoru súdu nebolo odvolanie žalobkyní opodstatnené a rozsudok v jeho napadnutej časti bol správny a zákonný, z uvedeného dôvodu ho ako vecne správny v tejto časti potvrdil. Súd v časti výroku, ktorou potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa nepripustil možnosť podania dovolania.

Odvolací súd vyhovel odvolaniu vedľajšieho účastníka ako žalovaného a rozsudok súdu prvého stupňa zmenil vo vyhovujúcom výroku, tak že žalobu aj v tejto časti zamietol. Proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu, proti výroku, v ktorom odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, podali sťažovateľky dovolanie.

Rozsudok Krajského súdu bol doručený dňa 27. mája 2004 a tým rozsudok Okresného súdu zo dňa 16. 07. 2004 nadobudol právoplatnosť a stal sa vykonateľným dňa 27. mája 2004. Uvedené rozhodnutie je posledným rozhodnutím vo veci v časti výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa.»

Sťažovateľky žiadali, aby ústavný súd rozhodol nálezom takto:

„Okresný súd v Spišskej Novej Vsi rozsudkom spis. zn. 9 C 16/03 zo dňa 16. júla 2003 a Krajský súd v Košiciach rozsudkom spis. zn. 11 Co 289/03-92 zo dňa 24. marca 2004 a vedľajší účastník svojím postupom porušili základné ľudské práva a slobody sťažovateľiek v rade 1 až 3 podľa článku 3 ods. 2 (pozn.: správne označenie vzhľadom na obsah sťažnosti je čl. 2 ods. 3) Ústavy SR, článku 12 ods. 2 Ústavy SR, článku 19 ods. 2 Ústavy SR a článku 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8

Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd a na získanie informácií o svojom zdravotnom stave podľa článku 10 Dohovoru o biomedicíne.

Rozsudok Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi zo dňa 16. 7. 2003 spis. zn. 9 C 16/03 sa zrušuje.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 24. 03. 2004 spis. zn. 11 Co 289/03-92 sa zrušuje.

Ústavný súd vracia vec na ďalšie konanie Okresnému súdu v Spišskej Novej Vsi.

Okresný súd, Krajský súd a vedľajší účastník sú povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť sťažovateľkám finančné zadosťučinenie vo výške po 250 000,- Sk (slovom dvesto päťdesiat tisíc korún slovenských) každej sťažovateľke v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia a nahradiť im trovy konania a trovy právneho zastúpenia na ústavnom súde v lehote do 1 mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu, pričom v rozsahu splnenia povinnosti jedného z porušovateľov zaniká povinnosť ostatných.“.

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

Podstatou sťažnosti sťažovateľiek bola námietka, že postupom nemocnice, ktorá neumožnila splnomocnenkyňi sťažovateľiek nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie sťažovateľiek a vyhotoviť si z nej fotokópie, ako aj rozhodnutiami všeobecných súdov (okresného súdu a krajského súdu) došlo k porušeniu ich

- základného práva upraveného v čl. 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané“, čl. 12 ods. 2, podľa ktorého „Nikoho nemožno z týchto dôvodov (pozn.: odkaz na dôvody pohlavia, rasy, sociálneho pôvodu a iné postavenie) poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať“, ich základného práva na ochranu súkromného a rodinného života upraveného v čl. 19 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života“, základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky“;
- práva na spravodlivé prerokovanie veci upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom“, práva na rešpektovanie a ochranu ich súkromného a rodinného života upraveného v čl. 8 dohovoru o biomedicíne, podľa ktorého „Každý má právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom nevyhnutné“, a ich práva upraveného v čl. 10 dohovoru o biomedicíne, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby sa rešpektoval jeho súkromný život v súvislosti s informáciami o jeho zdraví a každý má právo na všetky informácie týkajúce sa jeho zdravotného stavu“.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľiek vyplynulo, že „sťažovateľky o nahliadnutie do svojej zdravotnej dokumentácie usilovali preto, lebo chceli zistiť okolnosti zdravotných zákrokov, ktoré boli na nich počas hospitalizácie vykonávané a zistiť, či sa v dokumentácii nachádzajú listiny, ktoré by bolo možné použiť v občiansko-právnom konaní na náhradu škody ako dôkaz, a takéto dôkazy prípadne zaistiť pre následné súdne konanie“. Ústavný súd uvádza, že v tejto súvislosti nebolo vylúčené, aby sťažovateľky uplatnili v rámci súdnej ochrany svojich práv návrh podaný na súde príslušnom na konanie vo veci alebo na súde, v obvode ktorého je ohrozený dôkazný prostriedok na zabezpečenie dôkazu podľa § 78 Občianskeho súdneho poriadku, t. j. aby využili aj tento prostriedok ochrany svojich práv.

Z predložených rozhodnutí ústavný súd zistil, že rozhodnutia obidvoch súdov, t. j. rozsudok okresného súdu zo 16. júla 2003 vo veci sp. zn. 9 C 16/03 a rozsudok krajského súdu z 24. marca 2004 č. k. 11 Co 289/03-92, boli vydané v rámci právomoci týchto súdov, ktorá sa týka aj ochrany práva na súkromný a rodinný život, t. j. aj ochrany pred namietaným porušením označeného čl. 19 ods. 2 ústavy postupom nemocnice, pričom podaním žaloby na všeobecných súdoch sťažovateľky uplatnili svoje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľky mali na ochranu nimi označených práv proti označeným rozsudkom všeobecných súdov k dispozícii účinné prostriedky nápravy (súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj právo obrátiť sa na súd vyššej inštancie). Zo sťažnosti vyplynulo, že proti výroku, v ktorom odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, sťažovateľky podali dovolanie. Ústavný súd konštatoval, že dovolanie je prípustné podľa § 236 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku proti celému výroku ako účinný opravný prostriedok ochrany označených práv (t. j. aj v rozsahu tvrdení o porušení práv podľa čl. 8 dohovoru a čl. 10 dohovoru o biomedicíne), ktorý je prístupný v systéme všeobecného súdnictva.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 2 ods. 3 a čl. 12 ods. 2 ústavy, tieto neobsahujú základné práva alebo slobody, ale ústavnoprávne princípy, pričom vyslovenie ich porušenia je súčasne spojené s porušením aj iného základného práva. Vo vzťahu k ochrane súvisiacich

základných práv platí to, čo bolo uvedené vyššie, preto sa ústavný súd touto námietkou sťažovateľiek už nezaoberal.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy a podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľiek pre nedostatok svojej právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2004